

КОМПОНЕНТИ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЛГБТІК+ COMPONENTS OF GENDER IDENTITY LGBTIQ+

Стаття розкриває аналіз емпіричного дослідження гендерно-рольової диференціації та стереотипів ЛГБТІК+ за допомогою методу незакінчених речень (n=110). Основні компоненти аналізу: змістовні характеристики гендерної складової «Я-концепції» особистості – аналіз того, як гендерні аспекти впливають на самосприйняття особистості; співвідношення з гендерними нормами, ролями, установками та стереотипами – дослідження взаємодії між особистістю та гендерними аспектами в різних сферах: соціальної, сімейній, професійній і сексуальній; гендерно-рольова диференціація – вивчення різноманітності й розмежування гендерних ролей у сприйнятті та поведінці осіб. Було встановлено, що основними складовими гендерної ідентичності є такі: гендерна ідентичність має біологічне підґрунтя за фактом народження, через відчуття тіла, сприйняття респондентами гендерної ідентичності як природного явища. Вираження себе та задоволення власних потреб відбувається поза межами традиційної бінарної гендерної системи, що не враховує різноманітності гендерних ідентичностей. Діяльнісний компонент передбачає дії для посилення прав і можливостей людей ЛГБТІК+, інформування суспільства та проведення едукативних заходів, готовність протидіяти дискримінації та утискам.

Існує потреба в забезпеченні рівних прав і можливостей для осіб ЛГБТІК+, включно з правом на свободу вираження, захистом від дискримінації та доступом до всіх суспільних благ. Сильно виражена потреба в безпеці, особливо в контексті недопущення насильства та дискримінації, є критичною для людей ЛГБТІК+. Важливим аспектом є потреба у видимості та можливості вільно виражати себе відповідно до власних потреб.

Ключові слова: ЛГБТІК+, сексуальна орієнтація, гендерна ідентичність, незакінчені речення, змістовно-когнітивний, мотивацій-

но-діяльнісний, емоційно-оцінний компонент ідентичності.

The article reveals the analysis of the empirical study of gender-role differentiation and LGBTIQ+ stereotypes using the method of incomplete sentences (n=110). The main components of the analysis: content characteristics of the gender component of the "I-concept" of an individual – analysis of how gender aspects affect the self-perception of an individual; the relationship with gender norms, roles, attitudes and stereotypes – research of the interaction between personality and gender aspects in various spheres: social, family, professional and sexual; gender-role differentiation – the study of the diversity and differentiation of gender roles in the perception and behavior of individuals. It was established that the main components of gender identity are: gender identity has a biological basis due to the fact of birth, due to the feeling of the body, perception by respondents of gender identity as a natural phenomenon. Self-expression and satisfaction of one's own needs occurs outside the traditional binary gender system, which does not take into account the diversity of gender identities. The action component includes actions to strengthen the rights and opportunities of LGBTIQ+ people, informing society and holding educational events, readiness to oppose discrimination and oppression.

There is a need to ensure equal rights and opportunities for LGBTIQ+ people, including the right to freedom of expression, protection from discrimination and access to all public goods. The strong need for safety, especially in the context of preventing violence and discrimination, is critical for LGBTIQ+ people. An important aspect is the need for visibility and the ability to express oneself freely according to one's own needs.

Key words: LGBTIQ+, sexual orientation, gender identity, incomplete sentences, content-cognitive, motivational-active, emotional-evaluative component of identity.

УДК 159.937:94:246.3:159.91
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.57.33>

Гречаник М.І.
аспірантка кафедри психології
Запорізький національний університет

Вступ. Вивчення гомосексуальності є одним з яскравих прикладів, коли ідеологія та пропаганда впливають на наукові дослідження. Можна виділити такі твердження, які показують трансформацію поглядів вчених на це питання. Р. Фрідман і Дж. Дауні [16, с. 325] стверджують, що гомосексуальність не можна вважати парафілією, оскільки гомосексуальність являє собою сексуальну схильність і набір сексуальних дій, які можуть бути настільки ж широкими, гнучкими, багатими, як і гетеросексуальні обов'язки. Також дослідники наголошують, що є прямий зв'язок між самозасудженням через гомосексуальність і відчуттям, що чоловік-гей є недостатньо чоловічим, що створює потужне відчуття сорому і є причиною страждань. О. Кернберг (O. Kernberg) [11, с. 9] у своїх роботах наполягає на аспекті полярності між здоров'ям і патологією для гомо-

сексуальності, хоча погоджується, що такий самий спектр можна описати і для гетеросексуальних стосунків.

Важлива теза, яка виникає в темі вивчення гомосексуальності, – поєднання біологічних і психодинамічних схильностей до гомосексуальності, ймовірно, з домінуючим впливом психодинамічних особливостей у більшості випадків; знову ж таки, те саме можна сказати про гетеросексуальність (Фрідман, Кернберг [16, с. 330; 11, с. 25]). Популярною є суперечка про те, чи є гендер біологічно детермінованим чи соціально сконструйованим. Є достатньо доказів того, що стать біологічно детермінована на рівнях анатомії, гормонів, поведінки та генетики. Водночас гендер є культурно та соціально сконструйованим. Що стосується сексуальної поведінки, то наші поточні знання вказують на те, що вона має

щонайменше чотири ключові компоненти, що ускладнює вивчення гомосексуальності та бісексуальності (Маккобі, Жаклін, Кернберг [12, с. 5; 11, с. 11]): 1. Інтенсивність сексуального бажання, яка контролюється здебільшого рівнем тестостерону в обох статей; але складні психодинамічні диспозиції можуть радикально гальмувати сексуальне бажання навіть за наявності абсолютно нормального біологічного функціонування. 2. Гендерна ідентичність, яка відображає як суб'єктивне відчуття того, що ви чоловік або жінка, так і досвід ідентифікації людини суспільством як належної до тієї чи іншої статі. Основна гендерна ідентичність починається з визначення статі, хоча деякі обмежені дослідження вказують на можливість того, що біологічні фактори також можуть впливати на основну гендерну ідентичність. 3. Гендерно-рольова ідентичність (виконання «чоловічих» або «жіночих» ролей) здебільшого є продуктом соціальних і культурних факторів, хоча також певною мірою і біологічних факторів, зокрема наявності або відсутності тестостерону. На безладні ігри хлопчиків і (меншою мірою) мамині ігри в ляльки дівчаток впливають гормональні фактори (Фрідман, Дауні [16, с. 337]). У приматів взаємодія немовляти і матері стимулює сексуальну поведінку (Мані та Ерхарт [14, с. 190; 4 с. 412]). Факт, що в людей психосоціальні та психосоціальні чинники є, безумовно, головними у встановленні статевої ідентичності, відповідає цій еволюційній перспективі. Хоча домінуючі риси, що відрізняють чоловічу та жіночу статевою ідентичність, є культурно сконструйованими (Маккобі, Жаклін [12, с. 187; 8, с. 234]) з точки зору психодинаміки, ключові аспекти статевої ідентичності, які походять від несвідомої ідентифікації з обома батьками, не говорять нічого про маскуліність і фемінність, за винятком того, що вони представляють ідентифікацію з батьківським і материнським образами відповідно. Інакше кажучи, оскільки характерологічна констеляція містить отождолення з обома батьківськими образами, те, що можна назвати чоловічим чи жіночим, залежить від того, походить воно від батька чи матері; і вони, зі свого боку, представляють характеристики, які перейняли через ідентифікацію зі своїх власних батьківських образів і які можуть бути змішаними. Четвертий компонент – це вибір об'єкта, найважливіший аспект усіх суперечок щодо гомосексуальності, а також сфера поведінки.

Мета статті – висвітлити та проаналізувати результати емпіричного дослідження компонентів гендерної ідентичності ЛГБТІК+, визначити особливості гендерно-рольової диференціації ЛГБТІК+, виокремити компоненти гендерної ідентичності ЛГБТІК+, проаналізу-

вати результати емпіричного дослідження.

Виклад основного матеріалу. І дотепер є науковці, які розглядають гомосексуальність як відхилення, ускладнюючи наукове вивчення гомосексуальності. О. Кернберг (O. Kernberg) [9, с. 27] наголошує, що в психоаналітичній теорії гомосексуальності гомосексуальність не можна розглядати як частину збочень або «парафілій». На відміну від збочень, гомосексуальність передбачає сексуальну схильність і набір сексуальних дій, які можуть бути такими ж широкими, гнучкими та насиченими, як і гетеросексуальна прихильність. Учений наголошує, що у своїй клінічній роботі аналітики повинні бути чесно технічно нейтральними, тобто допомагати пацієнту консолідувати його або її власну сексуальну ідентичність, з повним прийняттям аналітиком цієї потенційної свободи пацієнта та постійного саморефлексивного усвідомлення високого ризику ідеологічного забруднення клінічного підходу в цій конкретній галузі.

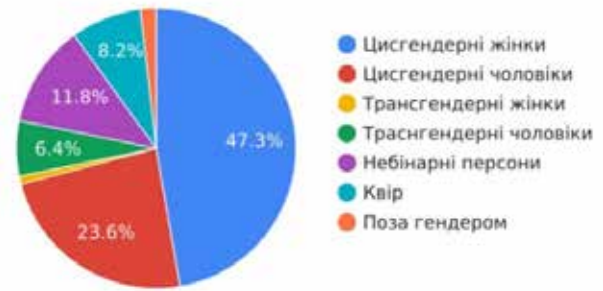
Якщо проаналізувати ставлення до ЛГБТІК-спільноти в Україні, ми можемо спостерігати позитивні зрушення приблизно на 2%. Результати останніх опитувань (соціологічна група, рейтинг) [1] показують, що за час повномасштабного вторгнення Росії ставлення до ЛГБТ осіб дещо покращилося (з 7 до 9%). Домінуюча більшість ставиться до таких осіб нейтрально (48%) або ж негативно (41%). Найбільш толерантна група до ЛГБТ-осіб – ті, хто має знайомих ЛГБТ, та молоді жінки. Ставлення до ЛГБТ-осіб, які служать у ЗСУ, краще: до 30% опитаних висловили позитивне ставлення, 25% – негативне, 44% – нейтральне. Навіть серед груп найбільш нетолерантних до ЛГБТ осіб від 40 до 55% демонструють нейтрально-позитивне ставлення до тих, хто служить у ЗСУ. Понад 40% опитаних вважають, що ЛГБТ-особи зазнають дискримінації під час проходження служби в Збройних силах України, третина має протилежну думку. Серед тих, хто має знайомих ЛГБТ, про дискримінацію зазначили більше половини (дані НАКО). Авторка дослідження брала участь у рамках цього дослідження та проводила глибинні інтерв'ю з представниками ЛГБТ, які зараз проходять службу в ЗСУ. Учасники глибинних інтерв'ю відзначали, що ставлення до ЛГБТ-спільноти в останні роки покращилося, особливо після 2014 року. Дехто вважає, що це сталося через розірвання зв'язків із Росією, яка є гомофобним суспільством, де є стаття за пропаганду гомосексуальності тощо. Також, на думку опитаних, підвищилася обізнаність у суспільстві щодо гомосексуальності: «Суспільство більше вже розуміє, що ми такі самі, як і всі». Також висловлювалися думки, що в ЗСУ поступово змінюється ставлення до ЛГБТ і також з 2014 року, а особливо з 2022 року,

коли сформувалася висока підтримка тих, хто захищає країну. Хоча також відзначали наявність гомофобів у рядах військових. Ставлення є «нормальним» там, де є відповідне командування: «Від командира багато залежить, якщо він адекватним, то і в підрозділі буде адекватне ставлення». Є окремі підрозділи та роди військ, у яких ЛГБТ-спільнота є небажаною («В Азов, ДШВ, розвідку не візьмуть, то доводиться приховувати»).

Авторка пропонує розглянути результати дослідження компонентів гендерної ідентичності ЛГБТІК+. Дослідження було здійснене протягом 2021–2023 років, і під час збору даних автори дослідження стикалися з певними труднощами. А саме йдеться про такі обмеження: через високий рівень гомофобії та трансфобії учасники не завжди йшли на контакт, до того ж загальна чисельність представників спільноти нараховує, за різними даними, до 10% від загальної кількості, тож автори зверталися по допомогу до правозахисних організацій, які представляють права спільноти в Україні, зокрема до Запорізького благодійного фонду «Гендер Зед», громадських організацій «Київ-прайд», «Альянс.Глобал» та інших. Автори дослідження неодноразово стикалися з агресією з боку респондентів, які критикували терміни, формулювання питань. Ми вбачаємо в цьому певний спосіб зняття напруги на осіб, які є дружніми, що, безумовно, є більш безпечним, аніж, наприклад, адресувати свою незгоду праворадикальним чи релігійним гомофобним представникам, і хочемо наголосити, що ми є союзницями спільноти ЛГБТІК+. Слід додати також, що певний відсоток відповідей, який не увійшов до результатів, становили агресивні гомофобні вислови та погрози, тобто деякі представники релігійних, націоналістичних організацій (на це вказує характер відповідей) відвідували Google-форму, витрачали свій час, щоб висловити свою стійку позицію незгоди та ненависті.

Методи (methods). Гендерна ідентичність є складним багаторівневим феноменом, тому для визначення її змісту був використаний проєктивний метод незакінчених речень, «Я чоловік / Я жінка» (Ткалич, 2020 [2, с. 101]), але адаптований з метою врахування різноманіття

Загальна кількість досліджуваних – 110 осіб.

ЛГБТІК, тобто ми розширили варіанти гендерних ідентичностей і використовували коректну лексику. Цей метод дав змогу здійснити аналіз компонентів гендерної ідентичності, а саме: 1) змістовних характеристик гендерної складової «Я-концепції» особистості; 2) співвідношення з гендерними нормами, ролями, установками та стереотипами в соціальній, сімейній, професійній, сексуальній сферах, у сприйнятті зовнішніх і внутрішніх гендерно-забарвлених характеристик особистості; 3) гендерно-рольової диференціації.

Аналіз речень поділений на три групи відповідно до компонентів гендерної ідентичності: 1) змістовно когнітивний компонент: «Я... тому що...»; «Я... і знаю, що...», «Я... і для мене...»; 2) мотиваційно-діяльнісний компонент: «Я... і хочу...», «Я... і можу...», «Я... і роблю...»; 3) емоційно-оцінний компонент: «Я... і не терплю...», «Я... і засмучений тим, що...», «Я... і радію, коли...» (Ткалич, 2020). Більшість респондентів у відповідях могли перерахувати декілька позицій.

Результати (results) та обговорення результатів (discussion). З. Фрейд (S. Freud) не розглядав гомосексуальність як патологію. Незважаючи на всі свої недоліки, З. Фрейд сприймав гомосексуальність як частину сексуальної конституції кожної людини, а отже, сама по собі вона не є проблемою. «Психодинамічні дослідження, – стверджував він у 1915 році, – виявили, що всі люди здатні зробити гомосексуальний вибір об'єкта і фактично зробили його у своїй несвідомості» [19, с. 110]. Докази продовжують

Рис. 1 Результати дослідження: ставлення населення до спільноти ЛГБТІК+ в Україні

показувати, що проблеми з психічним здоров'ям є вищими серед спільноти ЛГБТК+, ніж серед населення загалом. На прикладі Великої Британії Семлаєн та ін. (Semlyen et al., 2016) повідомляють, що вищий рівень психологічного стресу здебільшого пояснюється дискримінацією та ворожим оточенням, яке оточуючі часто заперечують. Високий рівень суїцидальності, самоушкоджень, розладів харчової поведінки та зловживання наркотиками й алкоголем спостерігається серед ЛГБТ-популяції. Згідно з опитуванням Стоунволл (Stonewall) у 2018 році, 52% людей ЛГБТ сказали, що пережили депресію протягом останнього року; 46% трансгендерів і 31% ЛГБ повідомили про суїцидальні думки, а 13% ЛГБТ у віці 18–24 років робили спроби самогубства. Попри правові, політичні, освітні реформи, лесбійки, геї та трансгендерна молодь (ЛГБТК+) продовжують боротися з гомофобією у своєму повсякденному житті (Батлер та Еструбі [5, с. 3]). Упередженість щодо сексуальної орієнтації підвищує вірогідність виникнення стресу, коли люди ЛГБТК+ приймають свою ідентичність, як стверджує Еверетт (Everett, 2015) [9, с. 37]. Прийняття рішення про камінг-аут часто відповідальним та несе психологічну напругу. «Камінг аут» – це термін, який використовується для опису процесу визнання, прийняття й оцінки власної ідентифікації з певною сексуальною орієнтацією та розкриття цього розуміння іншим людям (Вард та Вінстенлі [18, с. 1255]).

Адаптація методики Ткалич передбачає розширення гендерних ідентичностей і використання інклюзивної мови, що відображає різноманітність спільноти ЛГБТК+. Це сприяє детальному аналізу компонентів гендерної ідентичності.

Основні компоненти аналізу:

1. Змістовні характеристики гендерної складової «Я-концепції» особистості – аналіз того, як гендерні аспекти впливають на самоприйняття особистості.

2. Співвідношення з гендерними нормами, ролями, установками та стереотипами – дослідження взаємодії між особистістю та гендерними аспектами в різних сферах: соціальній, сімейній, професійній і сексуальній.

3. Гендерно-рольова диференціація – вивчення різноманітності й розмежування гендерних ролей у сприйнятті та поведінці осіб.

Аналіз відповідей респондентів був поділений на три групи відповідно до компонентів гендерної ідентичності: *змістовно-когнітивний, мотиваційно-діяльнісний і емоційно-оцінний*.

1. **Змістовно-когнітивний компонент:** відповіді, що відображають розуміння себе як чоловіка, жінки або особи поза бінарною системою. Цей компонент передбачає рефлексії

на тему гендерних ролей, стереотипів і власного місця в соціальних взаємодіях. Приклади: «Я... тому що...»; «Я... і знаю, що...», «Я... і для мене...» тощо.

Більшість респондентів у відповідях могли перерахувати декілька позицій, що вказує на багатогранність і складність гендерної ідентичності. За допомогою методу контент-аналізу відповіді були узагальнені, систематизовані та представлені у відсотковому відношенні до загальної кількості опитаних у табл. 1.

Біологічне підґрунтя гендерної ідентичності. Відповідно до отриманих результатів, 32% респондентів визначають свою приналежність до гендерної групи на основі біологічного підґрунтя або факту народження, а 37% – через відчуття тіла. Ці дані вказують на різні аспекти сприйняття гендерної ідентичності.

Сприйняття гендерної ідентичності як природного явища. В усіх трьох блоках питань щодо змістовного компонента 15% респондентів наголошують на природності та комфортності своєї гендерної ідентичності. Це може вказувати на внутрішню потребу захищати свою гендерну приналежність і доводити природність різноманітності.

Виклики бінарної системи та боротьба за рівні права. 11% опитаних говорять про обмеження бінарної системи та необхідність врахування різноманітності гендерних ідентичностей. 16% респондентів вказують на необхідність боротьби за рівні права, що відображає дефіцит базової потреби в юридичному захисті та рівних можливостях. Значна частина людей ЛГБТК+ стикається з обмеженими можливостями в правовому полі, що посилюється через повномасштабне вторгнення в Україну.

Міжнародні правові рамки. З 6–9 листопада 2006 року були прийняті Джокьякартські принципи, які встановлюють міжнародні стандарти застосування прав людини в контексті сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Ці принципи, розроблені на основі задокументованих порушень прав людей, мають на меті забезпечення рівності для осіб ЛГБТК+ в усьому світі.

Дискримінація та стигматизація. 10% опитаних відзначають наявність дискримінації, стигматизації та утисків, що лежить на перетині безпеки й доступу до рівних прав. Цікаво, що загалом відповіді позбавлені маркування, що б свідчило про приналежність до бінарної системи гендеру, підкреслюючи різноманітність ідентичностей.

2. **Мотиваційно-діяльнісний компонент:** відповіді, які висвітлюють бажання, здатності та дії респондентів, пов'язані з їхньою гендерною ідентичністю. Цей аспект дослідження розкриває, як гендерна самоідентифікація впливає на повсякденні дії та вибір: що індивід

Таблиця 1

Змістовно-когнітивний компонент гендерної ідентичності (% від загальної кількості)

Питання	Узагальнені відповіді	%
Я... (вказати свою гендерну ідентичність), тому що...	так себе відчуваю	37
	такою/-им народилася/-вся, це факт	32
	мені комфортно	11
	інші ідентичності не описують мене / не вписуюсь в існуючу систему	11
	мій гендер відповідає генетичній статі	6
	так себе усвідомлюю, сприймаю	6
Я... (вказати свою гендерну ідентичність) і знаю, що...	зі мною все гаразд	8
	маю рівні права та можливості	16
	все можливо	6
	маю певні обмеження, утиски, прояви дискримінації	10
	мені потрібно боротись	10
	заслуговую на повагу	6
Я... (вказати свою гендерну ідентичність), і для мене... (важливо)	це комфортно, природно, ок	15
	важливо сприйняття мене таким/-ою, як я є	15
	важливо мати рівні права	12
	важлива видимість, відкритість	7
	безпека, захищеність	9
	звертання в коректній формі (фемінітиви, займенники, нове ім'я)	5
	важливо, щоб був простір	6
	важлива повага	6
	це даність	4
	не орієнтуватись на стандарти / те, що як «правильно»	4
	щоб суспільство було безпечним, розвиненим, толерантним	5
це свобода	2	

хоче, може і робить у контексті своєї гендерної ідентичності. Приклади: «Я... і хочу», «Я... і можу», «Я... і роблю» тощо.

Бажання респондентів щодо рівних прав і суспільного прийняття. Як зазначено в табл. 2, 22% опитаних виражають бажання отримати доступ до рівних прав і свобод, а також прийняття з боку суспільства. 10% респондентів акцентують увагу на бажанні бути поважаними. Крім того, 14% респондентів бажають зменшення рівня дискримінації в суспільстві. Ці дані свідчать про потребу в безпеці та рівності.

Можливості та потреби осіб ЛГБТІК+. 19% респондентів вважають, що можуть боротися за свої права, 17% стверджують, що можуть робити все, включно з вираженням своєї індивідуальності в зовнішньому вигляді та відкритим вираженням почуттів. 11% опитаних заявляють про здатність захищати себе, що знову підкреслює дефіцит у почутті безпеки. Важливо, що 11% респондентів зазначають свою здатність до проведення едукативної роботи в суспільстві, що може сприяти зниженню рівня гомофобії та трансфобії.

Діяльнісний компонент респондентів. 22% опитаних роблять все можливе для посилення прав і можливостей людей ЛГБТІК+. 17% респондентів наголошують, що готові до інформування суспільства та проведення едукативних заходів. 10% вказують на свою готовність про-

тидіяти дискримінації та утискам, а 11% зазначають, що вони роблять все, що відчувають за потрібне (табл. 2).

3. Емоційно-оцінний компонент: емоційні реакції та оцінки, пов'язані з гендерною ідентичністю. Аналіз цієї групи відповідей дає змогу зрозуміти, як гендерна ідентичність впливає на емоційний стан особи. Приклади: «Я... і не терплю...», «Я... і засмучений тим, що...», «Я... і радію, коли...» тощо.

Емоційні реакції та оцінки. Аналіз емоційно-оцінного компонента, відображений у табл. 3, виявляє емоційні реакції та оцінки людей ЛГБТІК+ щодо різних аспектів їх взаємодії з оточенням і самооцінки. Це дає змогу зрозуміти, що викликає в них радість, неприязнь або засмучення.

Негативні оцінки та проблематика. Дослідження показує, що 37% опитаних осіб ЛГБТІК+ критично оцінюють прояви гомофобії, трансфобії та інших форм утисків, включно з мізогінією. 35% вказують на неприйняття порушень особистих кордонів, у тому числі заборон щодо вираження особистості, зовнішнього вигляду чи вибору об'єкта кохання. 16% опитаних виділяють неприпустимість насильства.

Засмучення через насильство й утиски. Більшість учасників опитування (25%) висловили засмучення через прояви насильства,

Таблиця 2

Мотиваційно-діяльнісний компонент гендерної ідентичності (% від загальної кількості)

Питання	Узагальнені відповіді	%
Я... (вказати свою гендерну ідентичність) і хочу...	щоб мене поважали	10
	щоб був доступ до рівних прав і свобод для всіх	22
	щоб мене приймали таким/-ою, як я є, незалежно від статі чи ідентичності	21
	щоб було менше дискримінації, утисків, стигматизації, сексизму	14
Я... (вказати свою гендерну ідентичність) і можу...	все	17
	любити кого завгодно	14
	мати вигляд такий, як захочу	14
	боротися за свої права	19
	підтримувати інших	9
	захистити себе, якщо доведеться	11
	проводити едукацію, інформувати інших про різноманіття	11
Я... (вказати свою гендерну ідентичність) і роблю...	все можливе	22
	інформую про ЛГБТІК, розповідаю про себе	17
	що хочу	11
	все можливе для посилення моїх прав і загалом прав спільноти	17
	вдосконалюю себе, роблю себе кращим/-ою	11
	кроки для зменшення дискримінації, стигматизації	10

Таблиця 3

Емоційно-оцінний компонент гендерної ідентичності (% від загальної кількості)

Питання	Узагальнені відповіді	%
Я... (вказати свою гендерну ідентичність) і не терплю...	коли принижують	9
	мої кордони порушують	17
	образи	13
	насильство	16
	прояви гомофобії, трансфобії, мізогінії	37
	дискримінації та порушення прав	11
	коли мені розповідають, що я маю робити, кого кохати, який вигляд мати	35
	навішування ярликів, застосування стереотипів	11
	коли мене зневажають	11
	коли мене намагаються втиснути в бінарну систему	9
	не розбираються в питанні, але просувають свою думку як думку більшості	9
Я... (вказати свою гендерну ідентичність) і засмучений тим, що...	мене дискримінують, стигматизують	15
	суспільство недостатньо поінформоване	11
	існує така жорстокість, агресія	8
	що є насильство	17
	мої права обмежені, порушуються	25
	суспільство має сильні стереотипи і нав'язує їх	7
	люди не приймають іншу точку зору	9
Я... (вказати свою гендерну ідентичність) і радію, коли...	можу бути собою	37
	суспільство сприймає мене і моїх близьких людей	24
	я можу бути щасливою/-им	9
	я у безпеці	25
	моя мета досягнута	7

обмеження прав, утиски та дискримінацію, що свідчить про суттєві проблеми в сприйнятті ЛГБТІК+ сучасною спільнотою.

Позитивні емоції та прагнення безпеки. З іншого боку, радість для людей ЛГБТІК+

приносить відчуття безпеки та можливість бути собою без обмежень. Це підкреслює важливість створення безпечного й інклюзивного середовища, де кожна особа може вільно виражати свою ідентичність.

Ці результати розкривають різні аспекти сприйняття гендерної ідентичності в спільноті ЛГБТІК+, включно з біологічними, емоційними та соціальними факторами. Необхідність захисту гендерної ідентичності та боротьба за рівні права є ключовими аспектами, які потребують уваги та дій з боку суспільства й законодавства.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна виділити такі компоненти гендерної ідентичності ЛГБТІК+:

1. **Змістовно-когнітивний компонент** – відповіді, що відображають розуміння себе як чоловіка, жінки або особи поза бінарною системою. Тут можна виділити такі аспекти: *біологічне підґрунтя гендерної ідентичності*. Відповідно до отриманих результатів, 32% респондентів визначають свою приналежність до гендерної групи на основі біологічного підґрунтя або факту народження, а 37% – через відчуття тіла.

Виклики бінарної системи та боротьба за рівні права. 16% респондентів вказують на необхідність боротьби за рівні права, що відображає дефіцит базової потреби в юридичному захисті та рівних можливостях. Значна частина людей ЛГБТІК+ стикаються з обмеженими можливостями в правовому полі, що посилюється через повномасштабне вторгнення в Україну.

2. **Мотиваційно-діяльнісний компонент** – відповіді, які висвітлюють бажання, здатності та дії респондентів, пов'язані з їхньою гендерною ідентичністю. Цей аспект дослідження розкриває, як гендерна самоідентифікація впливає на повсякденні дії та вибір: що індивід хоче, може і робить у контексті своєї гендерної ідентичності.

Бажання респондентів щодо рівних прав і суспільного прийняття. 22% опитаних виражають бажання отримати доступ до рівних прав і свобод, а також прийняття з боку суспільства. Крім того, 14% респондентів бажають зменшення рівня дискримінації в суспільстві. Ці дані свідчать про потребу в безпеці та рівності.

Можливості та потреби осіб ЛГБТІК+. 19% респондентів вважають, що можуть боротися за свої права, 17% стверджують, що можуть робити все, включно з вираженням своєї індивідуальності в зовнішньому вигляді та відкритим вираженням почуттів. *Діяльнісний компонент респондентів*, більшості опитаних (22%) роблять усе можливе для посилення прав і можливостей людей ЛГБТІК+. 17% респондентів наголошують, що готові до інформування суспільства та проведення едукативних заходів, а 11% зазначають, що вони роблять усе, що відчувають за потрібне.

3. **Емоційно-оцінний компонент** – емоційні реакції та оцінки, пов'язані з гендерною ідентичністю. Аналіз цієї групи відповідей дає

зможу зрозуміти, як гендерна ідентичність впливає на емоційний стан особи. *Негативні оцінки та проблематика.* Дослідження показує, що 37% опитаних людей ЛГБТІК+ критично оцінюють прояви гомофобії, трансфобії та інших форм утисків, включно з мізогінією. 35% вказують на неприйняття порушень особистих кордонів, у тому числі заборон щодо вираження особистості, зовнішнього вигляду чи вибору об'єкта кохання. 16% опитаних виділяють неприпустимість насильства.

Засмучення через насильство та утиски. Четверть учасників опитування (25%) висловили засмучення через прояви насильства, обмеження прав, утиски та дискримінацію, що свідчить про суттєві проблеми в сприйнятті ЛГБТІК+ сучасною спільнотою.

Позитивні емоції та прагнення безпеки. З іншого боку, радість для людей ЛГБТІК+ приносить відчуття безпеки та можливість бути собою без обмежень. Це підкреслює важливість створення безпечного й інклюзивного середовища, де кожна особа може вільно виражати свою ідентичність.

Ці результати розкривають різні аспекти сприйняття гендерної ідентичності в спільноті ЛГБТІК+, включно з біологічними, емоційними та соціальними факторами. Необхідність захисту гендерної ідентичності та боротьба за рівні права є ключовими аспектами, які потребують уваги та дій з боку суспільства й законодавства.

На підставі проведеного аналізу можна визначити ключові особливості гендерної ідентичності ЛГБТІК-людей:

1. Вираження себе та задоволення власних потреб відбувається поза межами традиційної бінарної гендерної системи, що не враховує різноманітності гендерних ідентичностей.

2. Існує потреба в забезпеченні рівних прав і можливостей для осіб ЛГБТІК+, включно з правом на свободу вираження, захистом від дискримінації та доступом до всіх суспільних благ.

3. Сильно виражена потреба в безпеці, особливо в контексті недопущення насильства та дискримінації, є критичною для людей ЛГБТІК+.

4. Важливим аспектом є потреба у видимості та можливості вільно виражати себе відповідно до власних потреб.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дискримінація різних соціальних груп у ЗСУ: погляди військових та цивільних громадян. Результати комплексного дослідження, березень – квітень 2023 року (nako.org.ua).

2. Ткалич М., Зінченко Т., Касьян А. Гендерна ідентичність особистості: зміст, структура, гендерно-рольова диференціація *Psychological journal*. 2020. № 6 (1). С. 101–109.

3. Ткалич М. Г. Гендерна психологія : навчальний посібник. 2-ге видання. Київ :Академвидав, 2016. 256 с.
4. Bancroft J. The endocrinology of sexual arousal. *Journal of endocrinology*. 2005. No 186 (3). P. 411–427.
5. Butler A.H., Alpaslan A.H., Strümpher J., & Astbury G. Gay and lesbian youth experiences of homophobia in South African secondary education. *Journal of Gay & Lesbian Issues in Education*. 2003. No 1 (2). P. 3–28.
6. Cohler B.J. & Galatzer-Levy R.M. *The course of gay and lesbian lives: Social and psychoanalytic perspectives*. University of Chicago Press.
7. Crittenden P.M. A dynamic-maturational model of attachment. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*. 2006. No 27 (2). P. 105–115.
8. Dean, Tim, and Christopher Lane, eds. *Homosexuality and psychoanalysis*. University of Chicago Press, 2001.
9. Everett B. Sexual orientation identity change and depressive symptoms: A longitudinal analysis. *Journal of health and social behavior*. 2015. No 56 (1). P. 37–58.
10. Hertzmann L. & Newbiggin, J. *Psychoanalysis and homosexuality: A contemporary introduction*. Taylor & Francis, 2023.
11. Kernberg O.F. Unresolved Issues in the Psychoanalytic Theory of Homosexuality and Bisexuality. *Journal of Gay & Lesbian Psychotherapy*, 1974. No 6 (1). P. 9–27.
12. Maccoby, Eleanor E., and Carol N. Jacklin. *Myth, reality and shades of gray: What we know and don't know about sex differences*. APA, 1974.
13. Maccoby E.E. Gender and relationships: A developmental account. *American Psychologist*. 1990. No 45 (4). P. 513–520.
14. Money J. and Erhardt A.A. *Developmental differentiation. Man and woman, boy and girl*. 1972.
15. Naidoo D., Mabaso M., & Chikovore J. Coming out of the closet: negotiating social and physical spaces. *(Un)Silence LGBTI: experiences and identities in institutions of higher learning in South Africa*. Pretoria: UNISA 202. P. 98–105.
16. Friedman R.C., Downey J.I. *Psychoanalytic Review*. New York, book. 1999. Vol. 83, No 3, June. P. 325–347.
17. Vaughan S.C., MD, Kernberg O.F., MD, Lesser R.C., D. Schwartz. Homosexuality and Psychoanalysis II: Theoretical Perspectives, *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*. 2008. Vol. 12. No 4. P. 325–353.
18. Ward J. & Winstanley D. The absent presence: Negative space within discourse and the construction of minority sexual identity in the workplace. *Human relations*. 2003. No 56 (10). P. 1255–1280.
19. Freud S. Instincts and their vicissitudes. *Standard edition*. 1915. No 14 (1957). P. 109–140.